

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Rundskriv

Landets kommuner
Landets fylkesmenn

Nr.
I - 6/2009

Vår ref
200903468 SB/KTA

Dato
1. desember 2009

Rett til egen tros- og livssynsutøvelse

Helse- og omsorgsdepartementet ønsker med dette rundskrivet å sikre at de som er avhengige av praktisk og personlig bistand fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten, også får ivaretatt sine muligheter til egen tros- og livssynsutøvelse, i tråd med de grunnlovsfestede bestemmelser om religionsfrihet og ytringsfrihet.

Av FNs internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter framgår det at enhver skal ha rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet. Denne grunnleggende rettigheten omfatter også de som på grunn av sykdom eller nedsatt funksjonsevne trenger bistand og tilrettelegging for å utøve sin tro eller livssyn etter eget valg.

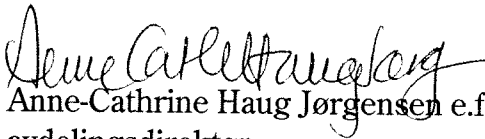
I forskrift om kvalitet i pleie- og omsorgstjenestene går det fram av formålsbestemmelsen at personer som mottar pleie- og omsorgstjenester etter kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven skal få *"ivaretatt sine grunnleggende behov med respekt for det enkeltes menneskets selvbestemmelsesrett, egenverd og livsførsel"*. Retten til tros- og livssynsutøvelse er et slikt grunnleggende behov, selv om det ikke eksplisitt er tatt med i opplistingen i forskriftens § 3. Av sykehjemsforskriftens § 4-6 framgår at *beboerne skal ha frihet til å leve i samsvar med sitt livssyn*. I dette må det innfortolkes en plikt for helse- og omsorgstjenesten til å legge til rette for den enkeltes mulighet til fri tros- og livssynsutøvelse.

I Helsedirektoratets veileder til forskrift om individuell plan knyttes tjenestemottakerens ytrings- og trosfrihet til prinsippet om medbestemmelse ved

utforming av det tilbudet som skal gis. Det blir understreket at det er tjenesteyter som sammen med tjenestemottakeren og hans/hennes nærmeste har ansvar for å tilrettelegge for tros- og livssynsutøvelse. Kartlegging av behovet den enkelte har på dette området og påfølgende kontakt og samarbeid med tros- og livssynssamfunn, blir nevnt som konkrete tiltak som kan nedfelles i individuell plan for å sikre ivaretagelse av viktige sider i et menneskes liv. For mange vil det for eksempel kunne være av sentral betydning å få mulighet og tilgang til samtaler om eksistensielle spørsmål. Dette innebærer et mer aktivt ansvar for å sette seg inn i livshistorien og legge til rette for den enkelte.

For den kommunale helse- og sosialtjenesten innebærer dette et ansvar for å sikre tilrettelegging av et omsorgstilbud der også kulturelle og åndelige behov blir ivare tatt i samsvar med den enkeltes ønske, bakgrunn og tilhørighet. Det forutsettes på denne bakgrunn at den kommunale helse- og omsorgstjenesten inngår nødvendig samarbeid med aktuelle livssynsorganisasjoner i tillegg til den enkeltes sosiale nettverk, familie og lokalsamfunn, for å sikre at den enkelte brukers mulighet for tros- og livssynsutøvelse ivaretas.

Med vennlig hilsen

Anne-Cathrine Haug Jørgensen e.f
avdelingsdirektør

Steinar Barstad
prosjektleder